

RIKSDAGENS
FÖRSVARSKOTT

Helsingfors
den 15 september 1992
Utlåtande nr 2

Till Utrikesutskottet

När riksdagen den 17 juni 1992 remitterade regeringens proposition nr 95 med förslag till godkännande av vissa bestämmelser i de avtal som gäller upprättandet av Europeiska ekonomiska samarbetsområdet till utrikesutskottet för beredning bestämde den samtidigt att alla andra specialutskott skall avge utlåtande i saken till utrikesutskottet.

Med anledning av ärendet har utskottet hört handelsrådet Matti Oivukkamäki vid utrikesministeriet, regeringsrådet Raimo Luoma och tf. äldre regeringssekreteraren Jorma Immonen vid handels- och industriministeriet, överinspektören Jouko Tuloisela vid försvarsministeriet och avdelningschefen Markku Leino vid huvudstaben.

Regeringens proposition

Det centrala målet med upprättandet av Europeiska ekonomiska samarbetsområdet är att minska hindren för rörlighet för varor, tjänster, kapital och arbetskraft mellan de länder som hör till området. EES-avtalet har inga säkerhets- eller försvarspolitiska dimensioner.

Enligt de uppgifter som stått till utskottets förfogande är det enda komplex som i avtalet är förknippat med försvarsväsendets verksamhet det i avtalets bilaga XVI nämnda direktivet 77/62/EEG, dvs. Direktivet om upphandling av varor. Direktivet har sedermera ändrats genom direktiven 80/767/EEG och 88/295/EEG. Den offentliga förvaltningens upphandling bör bli föremål för internationell konkurrens också i EFTA-länderna.

På basis av erhållen utredning kommer EES-förfarandet att i fråga om försvarsförvaltningens upphandling av varor utom s.k. civila produkter även omfatta produkter med dubbel användning, dvs. produkter som lämpar sig för både militär och annan användning och som upptas

på EG:s GATT-lista. Då det gäller upphandling av varor i EES-staterna erbjuder fördraget angående upprättandet av den Europeiska ekonomiska gemenskapen, dvs. Romfördraget, hjälp åtminstone vid tolkningen.

EG:s direktiv om offentlig upphandling då det gäller upphandling av varor, byggnadsentreprenader och upphandling av tjänster gäller också upphandlingsmyndigheterna inom försvaret. Direktiven förpliktar till öppenhet, icke-diskriminering och möjlighet att komma ut på marknaden och de innehåller ett flertal detaljerade procedurbestämmelser.

Romfördraget innehåller i artikel 223 förbehåll som gäller staternas nationella säkerhetsintressen. För EG:s medlemsländer har utarbetats en särskild icke-offentlig varulista över de militära produkter som artikel 223 avser. Förteckningen omfattar typiska militära produkter. I den definieras alltså de varor i fråga om vilka direktivproceduren för offentlig upphandling inte behöver iaktas när varorna upphandlas i EG-medlemsländer. Förteckningen har inte uppdaterats och är föråldrad. Någon motsvarande förteckning har inte gjorts upp för EFTA-ländernas vidkommande.

Artikel 123 i EES-avtalet kan anses motsvara artikel 223 i fördraget angående upprättandet av EG. I artikeln konstateras bl.a. att ingenting i avtalet skall hindra en avtalslutande part från att vidta åtgärder som avser handel med vapen, ammunition, krigsmateriel eller andra varor som oundgängligen behövs för försvarsändamål. Avtalet omfattar inte heller åtgärder som en avtalslutande part anser vara nödvändiga för att hindra att information som strider mot dess väsentliga säkerhetsintressen yppas. Enligt EES-avtalet omfattar det alltså inte handel med produkter som enbart är avsedda för militärt bruk.

Utom i fråga om de ovan nämnda varorna begränsas EES-upphandlingen av ett tröskelvärde (upphandlingspriset exklusive skatter).

Tröskelvärde utgörs av varuupphandlingsvärdet 130 000/200 000 ecu. I början av året bör man separat lämna in ett preliminärt säsongmeddelande om tilltänkt upphandling under respektive år, vars värde överstiger 750 000 ecu.

Enligt en prognos kommer proceduren för offentlig upphandling att årligen omfatta mindre än 100 anskaffningar inom försvarsförvaltningen. Sålunda understiger t.ex. värdet på försvarsministeriets byggtrepnader oftast EES:s tröskelvärde 25 Mmk. Enligt erhållen utredning är det också troligt att det vid varuupphandlingen endast är de större anskaffningarna, t.ex. anskaffningar med ett värde på mer än 10 Mmk som kommer att väcka egentligt internationellt intresse.

EES-avtalets upphandlingsbestämmelser sätts i kraft i Finland genom en lag om offentlig upphandling och genom förordningar som utfärdas med stöd av lagen. Lagens tillämpningsområde kommer att motsvara bestämmelserna i upphandlingsdirektiven. Lagen går också i övrigt ut på att öka konkurrensen vid den offentliga förvaltningens upphandling.

Utskottets ställningstaganden

Utskottet konstaterar att EG:s GATT-lista är mer omfattande än det varusortiment som för närvarande är bindande för Finland enligt GATT-avtalet. I praktiken är emellertid EG:s och EFTA-ländernas listor inte jämförbara, ty EG har inte slutfört harmoniseringen av sin lista. När EFTA-länderna godkände EG:s GATT-lista utgick de från att så länge som det inte är möjligt att jämföra EG:s och EFTA-ländernas listor skyddar den generella skyddsklausulen i EES-avtalets artikel 123 EFTA-länderna. EFTA-länderna kan också iaktta den begränsade upphandlingsproceduren på det sätt som förutsätts i varuupphandlingsdirektivet.

Utskottet har uppfattat saken så att det inte är förenligt med EES-avtalets anda att begränsa konkurrensen. Finland bör emellertid gå in för att en så stor del som möjligt av produkterna med dubbel användning kunde undandras konkurrensen. Detta förutsätts redan av de exceptionella förhållandena i Finland och de därav

föranledda olika behoven av dubbel användning jämfört med de flesta andra länder.

Utskottet förutsätter att den inhemska försvarsmaterielindustrins verksamhetsbetingelser tryggas i nuvarande omfattning också i den situation EES innebär. Såväl förberedelser för en eventuell krisituation som sysselsättningsaspekter talar för att den inhemska försvarsindustrin bevaras i sin nuvarande omfattning.

Utskottet har konstaterat att proceduren för den i EES-avtalet avsedda offentliga upphandlingen knappast kommer att bereda Finland nya möjligheter till export av vapen, skjutförnödenheter eller egentlig krigsmateriel. Möjligheterna till export är desto större ju mera produktionen liknar framställning av civila produkter (t.ex. beklädnadsindustrin). Utskottet anser det vara behövligt att Finlands export tillförsäkras jämbördiga möjligheter inom EES. I princip ser utskottet inte heller några hinder för export av krigsmateriel till områden där det inte pågår något krig eller föreligger risk för krig.

Utskottet är bekymrat över att arbetsmängden och den direkta byråkratin ökar inom den offentliga upphandlingen till följd av EES-bestämmelserna. Åtgärderna bör emellertid alltid anpassas till den aktuella situationen, dock så att formbestämmelserna naturligtvis inte överträds.

Utskottet betonar vikten av att riksdagens möjligheter till inflytande säkerställs vid den kommande integrationsutvecklingen. Både på författningsnivå och när riksdagens arbetsmetoder utvecklas bör riksdagen ha möjligheter att få information av regeringen och att påverka Finlands förhandlingsmål och den vägen beslutens innehåll när beslut fattas om nya EES-regler.

På basis av det ovan sagda anför försvarsutskottet såsom sitt utlåtande vördsamt

att utrikesutskottet när det utarbetar sitt betänkande bör beakta det som anförs i detta utlåtande och

att avtalen och lagförslagen i regeringens proposition bör godkännas.

I den avgörande behandlingen deltog ordföranden Lamminen, vice ordföranden Laakso, medlemmarna Lahtinen, Laitinen, Lindqvist, A.

Ojala, Pykäläinen, Rauramo, Rimmi, Rossi, Seivästö, Westerlund och Vihriälä.

Avvikande åsikt

Jag omfattar i övrigt utskottets ställningstaganden i utlåtandet utom till den del en fortsatt inhemsk försvarsindustri i nuvarande omfattning förordas med förberelser för en eventuell krissituation. Jag kan heller inte omfatta föl-

jande mening i utskottets ställningstaganden: ”I princip ser utskottet inte heller några hinder för export av försvarsmateriel till områden där det inte pågår något krig eller föreligger risk för krig.”

Helsingfors den 15 september 1992

Tuija Maaret Pykäläinen

